

DOPADY KORONAVIRU NA POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH KNIHOVNICKÝCH A INFORMAČNÍCH SLUŽEB V KNIHOVNÁCH ÚSTECKÉHO KRAJE

Výsledky dotazníkového průzkumu

3. 7. 2020 – 22. 8. 2020

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem,
Oddělení regionálních funkcí

V Ústí n. L. dne 28. 8. 2020

CÍL DOTAZNÍKU

- analyzovat dopad vládních opatření přijatých v souvislosti s pandemií Covid-19 ve veřejných knihovnách Ústeckého kraje
- zmapovat aktivity knihoven v době jejich uzavření a způsob komunikace s uživateli
- zmapovat možné trendy vývoje služeb

ZPŮSOB PRÁCE S DOTAZNÍKEM

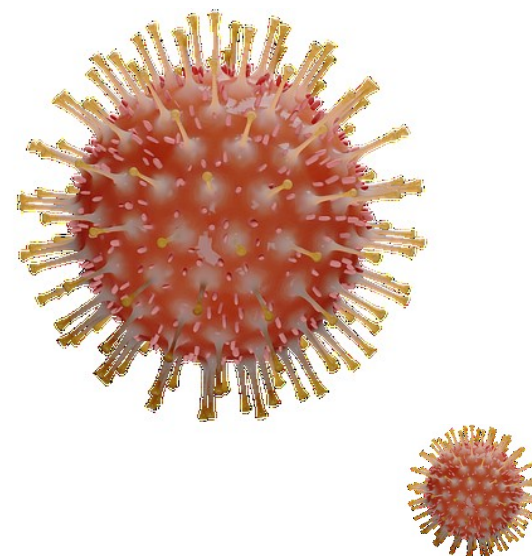
- anonymní dotazování
- povinné a nepovinné sekce pro vyplňování
- v případě uvedení e-mailového kontaktu zaslání výsledku šetření
- 21 otázek (7 uzavřených, 4 polootevřené, 10 otevřených)

TERMÍN PRO VYPLNĚNÍ

- 3. 7. 2020 až 22. 8. 2020

ZÁVĚREČNÝ VÝSTUP

- zveřejnění na webových stránkách Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem
- využití jako informační podklad pro další výzkumy, zprávy a prezentace

Veřejné knihovny v Ústeckém kraji v roce 2019

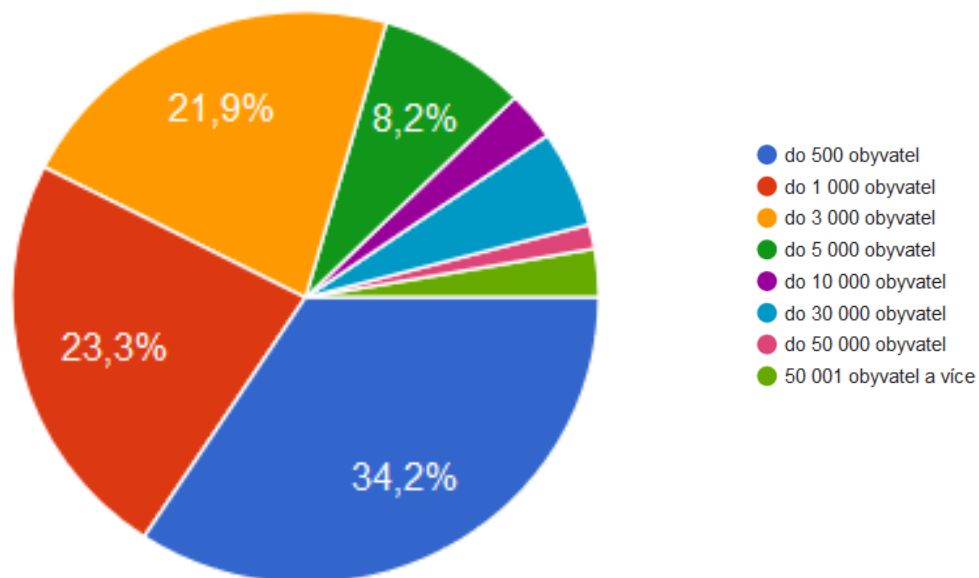
Region	Profesionální				Neprofesionální		Knihovny bez poboček	Jen pobočky	Celkem
	Pověřené	Pobočky	Profesionální	Pobočky	Neprofesionální	Pobočky			
Děčín	1	8	10	1	35	0	46	9	55
Chomutov	1	2	3	1	36	0	40	3	43
Litoměřice	1	0	7	1	73	0	81	1	82
Louny	1	3	4	6	25	2	30	11	41
Žatec	1	3	0	0	11	1	12	4	16
Most	1	0	5	1	21	0	27	1	28
Teplice	1	4	5	7	25	0	31	11	42
Ústí nad Labem	1	5	2	0	19	1	22	6	28
Celkem	8	25	36	17	245	4	289	46	335

K 31. 12. 2019 bylo v Ústeckém kraji evidováno 289 knihoven, ale pro 300 knihoven jsou vykonávány regionální funkce. Z celkového počtu 300 knihoven je 8 knihoven pověřených RF, včetně Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem, dále 36 profesionálních knihoven, 245 neprofesionálních knihoven a 11 neprofesionálních knihoven vedených jako pobočky (tzn. samostatné knihovny bez internetu jsou v tabulce výše zahrnuty mezi pobočky: 1 region Litoměřice, 8 region Louny, 1 region Žatec a 1 region Ústí nad Labem). V roce 2019 v Ústeckém kraji nepracovalo 8 neprofesionálních knihoven (3 region Děčín, 1 region Chomutov, 3 region Most a 1 region Ústí nad Labem).

Do průzkumu se zapojilo 73 veřejných knihoven z 289, tj. 25,3 % knihoven Ústeckého kraje (24,3 % knihoven z obcí do 10 000 obyvatel a 41,2 % knihoven z obcí nad 10 000 obyvatel).

V jak velké obci působí Vaše knihovna?

73 odpovědí

Přehled respondentů v souvislosti s počtem obyvatel v obci:

do 500 obyvatel: 25 (34,2 %)

do 1 000 obyvatel: 17 (23,3 %)

do 3 000 obyvatel: 16 (21,9 %)

do 5 000 obyvatel: 6 (8,2 %)

do 10 000 obyvatel: 2 (2,7 %)

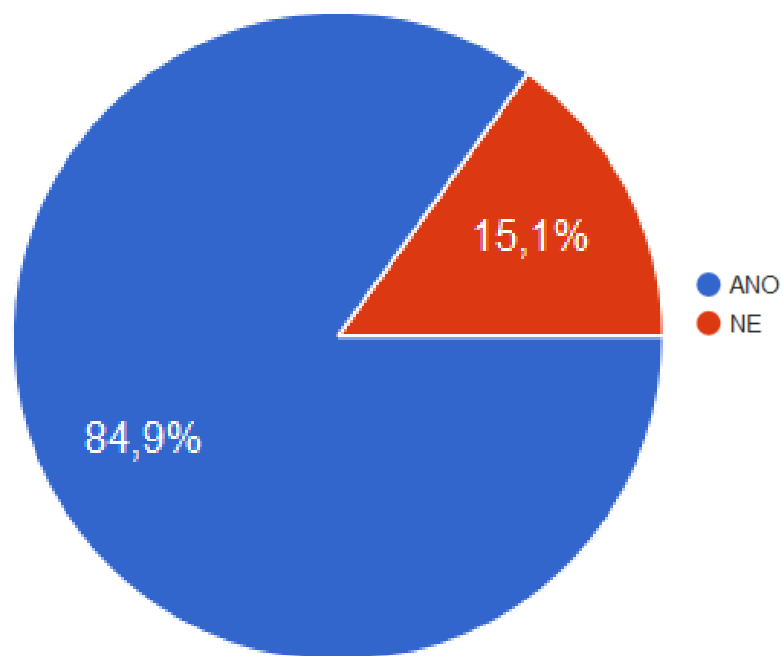
do 30 000 obyvatel: 4 (5,5 %)

do 50 000 obyvatel: 1 (1,4 %)

50 001 obyvatel a více: 2 (2,7 %)

Komunikovala Vaše knihovna v době uzavření se svými uživateli?

73 odpovědí

Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO **62** knihoven (84,9 %)

NE **11** knihoven (15,1 %)

V případě odpovědi ANO v předchozí otázce vyberte odpovídající možnosti:

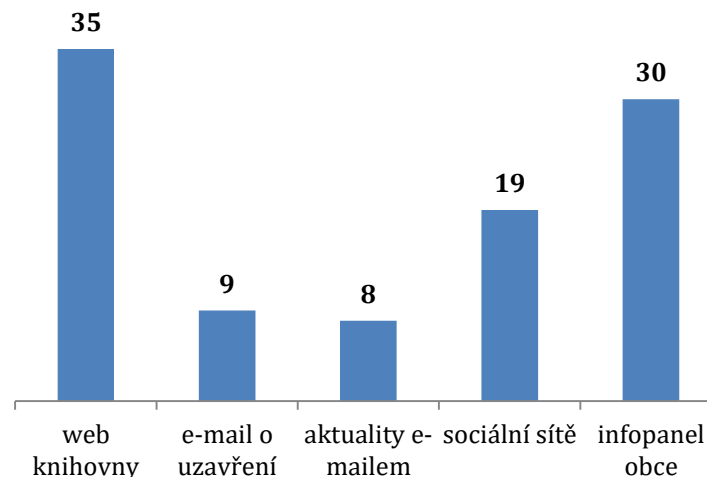
61 odpovědí

Způsob komunikace s uživateli – výběr z více možností:

- ✓ byla zveřejněna informace na webové stránce knihovny o uzavření: **35**
- ✓ informovali jsme čtenáře knihovny e-mailem o jejím uzavření: **9**
- ✓ komunikovali jsme se čtenáři aktuality e-mailem: **8**
- ✓ komunikovali jsme přes Facebook (či jiné sociální sítě): **19**
- ✓ informovali jsme přes infopanel obce/města: **30**

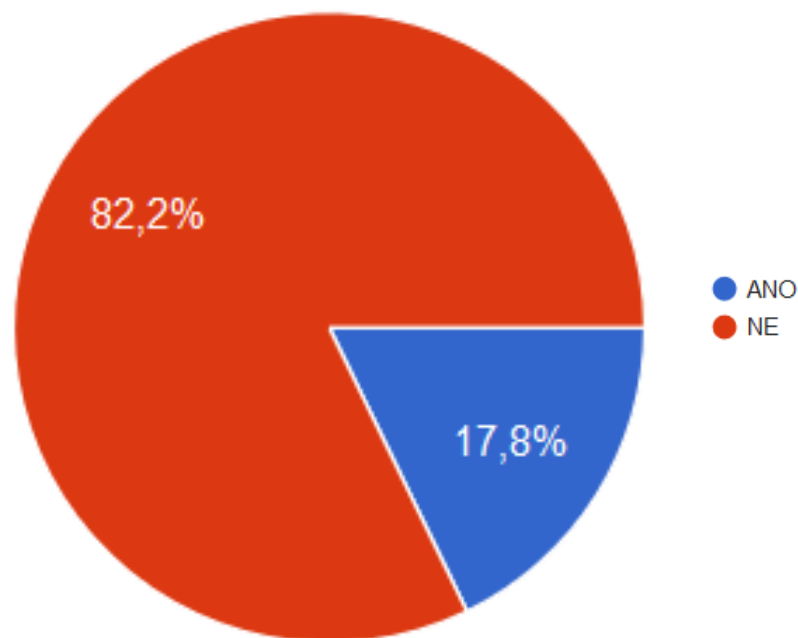
✓ Jiné:

- osobně
- letáčky na dveřích budovy knihovny, na vývěsních místech obce
- obecní/městský rozhlas
- prostřednictvím regionální televize a regionálního tisku (obecní noviny)
- telefonicky, prostřednictvím sms

Nabízela Vaše knihovna on-line služby, případně jiné on-line aktivity?

73 odpovědí

Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO **13** knihoven (17,8 %)

NE **60** knihoven (82,2 %)

V případě odpovědi ANO – jaké?

10 odpovědí

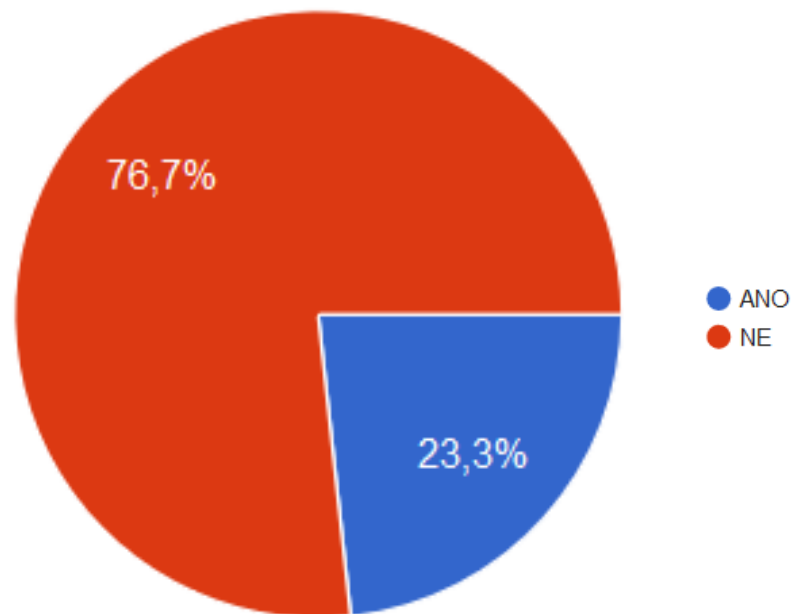
Shrnutí odpovědí:

- vyhledávali jsme zajímavé on-line akce jiných organizací a knihoven a nabízeli je svým čtenářům prostřednictvím odkazů – zapojení do soutěží, mluvené slovo, virtuální prohlídky; členové klubů byli v kontaktu on-line a plnili „domácí úkoly“
- on-line čtení, online tvoření, půjčování e-knih, vzdálený přístup do některých databází, vzdálený přístup pro studenty a akademické pracovníky do autorsky chráněného Krameria (volná díla jsou přístupná všem), odkazy na volné zdroje
- čtenáři měli možnost vybrat si knihy z on-line katalogu naší knihovny a byla jim nabídnuta donáška těchto knih do domu; tato možnost ale nebyla využita, naši čtenáři preferují výběr literatury svým okem, nahlédnutím na stránky
- čtenáři měli možnost vybírat si tituly z on-line katalogu naší knihovny s nabídkou vybraných knih s donáškou do domu
- v posledním týdnu karantény byla akce „Balíček knih s rozvozem domů“
- půjčování e-knih, on-line objednávky
- donášku knih čtenářům domů
- odkazy na stažení e-knih

Informovali jste své čtenáře / veřejnost o nových on-line aktivitách či zdrojích?

73 odpovědí

Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO 17 knihoven (23,3 %)

NE 56 knihoven (76,7 %)

V případě odpovědi ANO – o jaký podnět/podněty se jednalo?

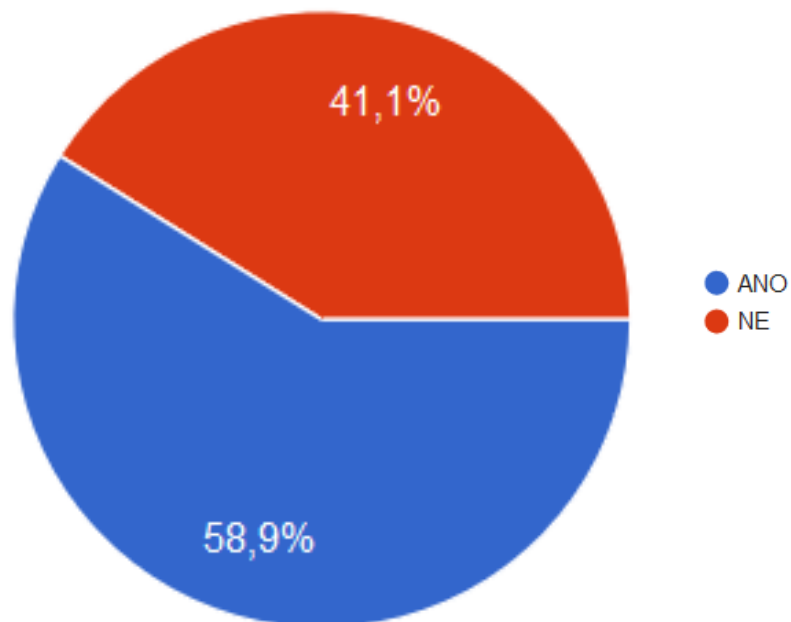
11 odpovědí

- protiviru.knihovny.cz, Básníci on-line, První pomoc se školou on-line (mlp.cz), akce Knihovny Václava Havla – Číst Havla v karanténě, zpřístupněné povídky Jiřího Suchého, Živá knihovna – on-line kurz Amnesty International, pohádka O Kašpárkovi a víle Jarmilce (Svátovo dividlo), podpora akce Kup knihu, weby o tvůrčím psaní, čtenářská soutěž Města, MAP a MAS, Wizardingworld.com, odkazy na rádia a mnoho dalších on-line čtení, online tvoření, půjčování e-knih, vzdálený přístup do některých databází, vzdálený přístup pro studenty a akademické pracovníky do autorsky chráněného Krameria (volná díla jsou přístupná všem), odkazy na volné zdroje
- odkazy na zmíněné portály protiviru.knihovny.cz i přímo na vybrané volné zdroje, informace o online nabídce a aktivitách naší i jiných knihoven, o nabídkách vydavatelů i vzdělavatelů
- telefonní číslo a e-mailovou adresu na spojení s knihovnicí a osobní donášku knih domů
- informovali jsme o možnosti využití portálu www.protiviru.knihovny.cz
- protiviru.knihovny.cz, digitalniknihovna.cz
- #knihovnyprotiviru, #kupknihu, Čtení dětem knihovny.cz
- e-knihy, prostřednictvím místního tisku, webu, FB
- odkaz na Knihovnu Karla Hynka Máchy v Litoměřicích
- protiviru.knihovny.cz
- Knihovny proti viru
- kde získat e-knihy

Věnovala se Vaše knihovna v době uzavření i náhradním činností?

73 odpovědí

Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO 42 knihoven (58,9 %)

NE 30 knihoven (41,1 %)

V případě ANO – jakým?

42 odpovědí

Většina knihoven se v době svého uzavření vedle některých běžných činností (třebaže neplánovaně vykonávaných v jiném termínu – např. revize, aktualizace fondu aj.) věnovala i náhradním činnostem. V mnoha případech byly zmiňovány stejné či obdobné náhradní a další činnosti. Jelikož jejich výčet by se nevyhnul duplicitám, odpovědi byly shrnuty do 9 základních bodů.

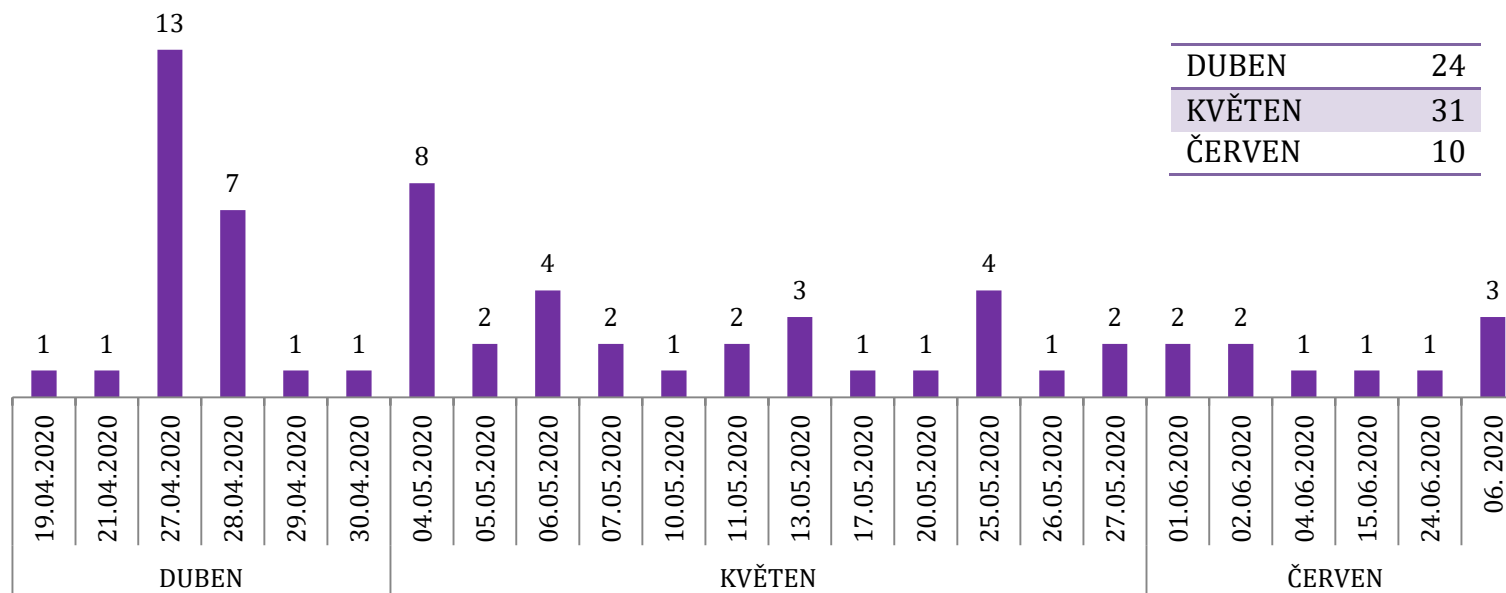
Shrnutí odpovědí:

- úprava prostor knihovny (rekonstrukce, stěhování, úklid, malování): **27**
- práce s fondem (aktualizace, revize, odpisy, reorganizace, katalogizace, balení knih aj.): **22**
- šití roušek, 3D tisk ochranných štítů a masek, pomoc osobám v rizikových skupinách: **16**
- tvorba a aktualizace webových stránek: **3**
- práce na PR knihovny: **3**
- donáška knih: **2**
- plánování nových služeb: **1**
- sebevzdělávání: **1**
- tvorba informačních a vzdělávacích lekcí, akcí a dalších aktivit: **1**

Kdy se Vaše knihovna otevřela veřejnosti?

73 odpovědí

Z dalších odpovědí:

- vzhledem k umístění knihovny v budově školy musela být díky opatřením ohledně Covid uzavřena až do konce školního roku: 1
- knihovna se slavnostně otevře pro čtenáře 1. 9. 2020 neboť se stěhovala do nových prostorů: 1
- neuzavřela se, byla možnost využívat knihovnu minimálně každé pondělí a středu: 1
- stále je uzavřena a čtenářům knihy vozíme: 1
- zatím neotevřela, uzavřeno do 31. 8. 2020: 1
- asi 10. 7. 2020: 2
- dle pokynů: 1

V jakém režimu otevření probíhalo?

73 odpovědí

Knihovny dodržovaly mimořádná preventivní a hygienická nařízení a další doporučení – omezení počtu osob v uzavřených prostorách, dodržování doporučených rozestupů, dezinfekce rukou, nošení ochrany úst a nosu, karanténa vrácených dokumentů. V některých knihovnách došlo k omezení některých služeb a provozu. S uvolňováním mimořádných a preventivních opatření se činnost většiny knihoven postupně vracela k běžnému provozu.

Shrnutí odpovědí:

- PRÁCE S FONDEM: karanténa knih (min. 48 hodin), oddělené půjčování a vracení dokumentů, ošetřování knih ozonem, dezinfekce obalů
- PROVOZ: omezená výpůjční doba, omezení pohybu v prostorách knihovny (omezený volný výběr), dopolední přístup jen pro seniory či oddělený vstup pro seniory
- SLUŽBY: omezení některých služeb – jen vracení a půjčování (bez akcí, prezenčních služeb, práce na PC, přístupu na toalety, omezení kopírování a laminování), výdejové okénko, donáška knih, možnost půjčit si knihy mimo otvírací dobu knihovny (objednávky)
- NAŘÍZENÍ A DOPORUČENÍ: dodržování rozestupů, omezení počtu osob v uzavřených prostorách
- PREVENCE A HYGIENA: zvýšený úklid a dezinfekce prostor (zvláště často dotýkaných ploch), dezinfekce rukou, nošení roušek, masek a ochranných štítů, ochranné rukavice, ochrana výpůjčních míst plexisklem, časté větrání

Konzultovali jste po dobu uzavření knihovny např. hygienická opatření, výpůjční služby aj.?

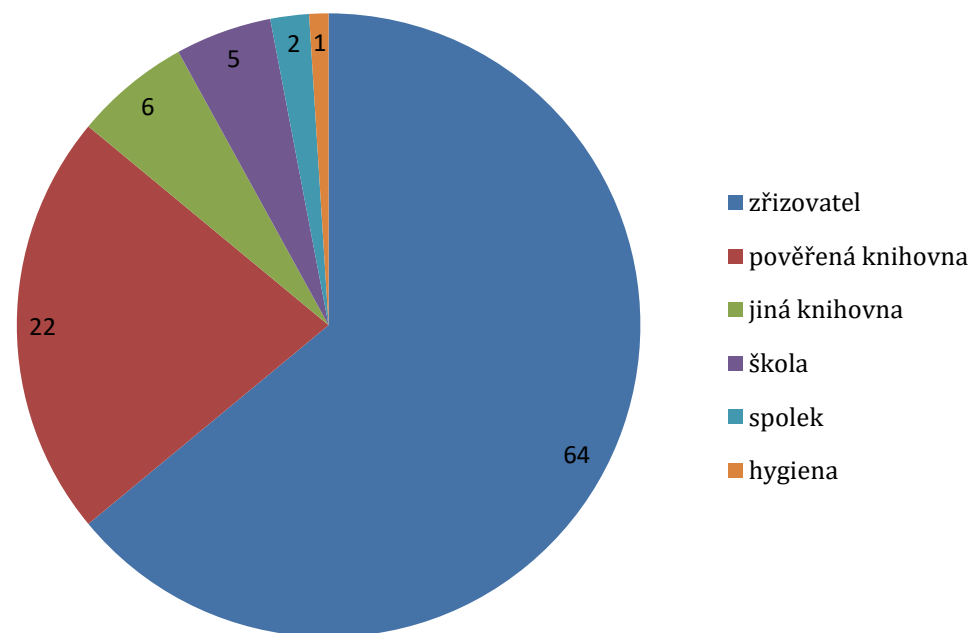
73 odpovědí

Výběr z více možností

- ✓ se zřizovatelem: **64**
- ✓ s pověřenou knihovnou: **22**
- ✓ s jinou knihovnou: **6**
- ✓ se školou: **5**
- ✓ se spolkem či jinou institucí: **2**
- ✓ s hygienickou stanicí: **1**

✓ Jiné:

- vycházeli jsme z nařízení vlády a ministerstva: **1**
- SKIP: **1**
- ne: **3**

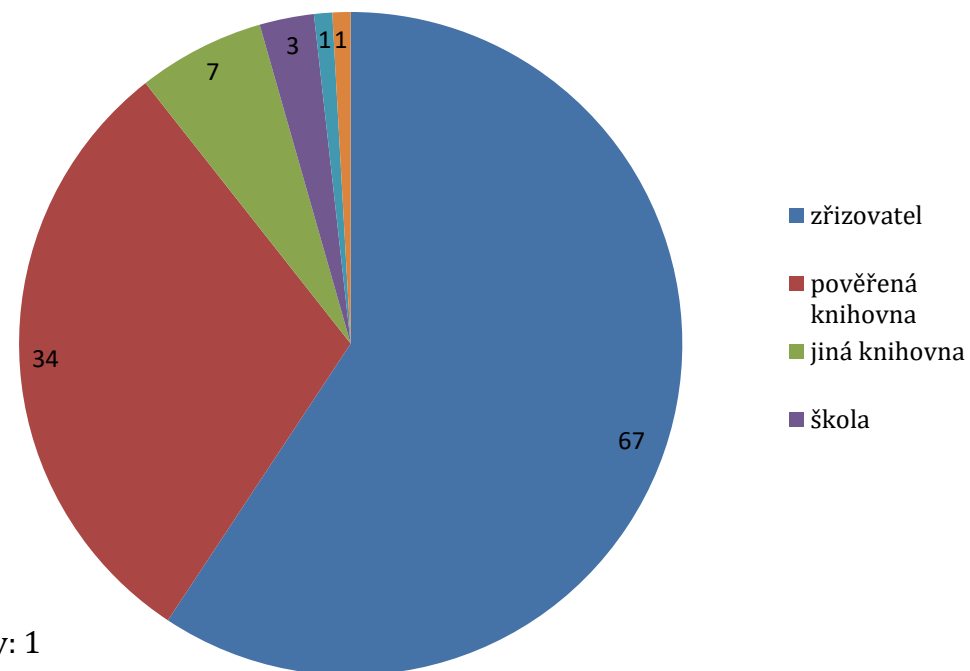
Konzultovali jste, za jakých podmínek a opatření knihovnu znovu otevřít?

73 odpovědí

Výběr z více možností

- ✓ se zřizovatelem: **67**
- ✓ s pověřenou knihovnou: **34**
- ✓ s jinou knihovnou: **7**
- ✓ se školou: **3**
- ✓ se spolkem či jinou institucí: **1**
- ✓ s hygienickou stanicí: **1**

- ✓ **Jiné:**
 - využili jsme informace z e-mailu z Národní knihovny: **1**
 - ne: **1**

S jakými největšími problémy jste se potýkali během uzavření knihovny, případně po jejím otevření?

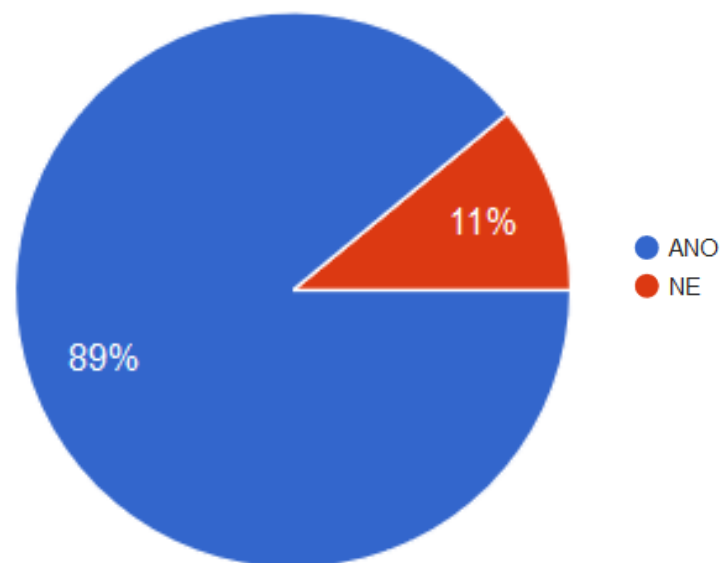
19 odpovědí

Shrnutí odpovědí

- žádné problémy nebo jen minimální (obsluha nového systému, administrace)
- obavy zaměstnanců o zdraví
- nedostatek ochranných pomůcek, zajištění ochranných pomůcek, dezinfekčních prostředků a rukavic
- nedostatek informací od státu, často se měnící informace (původní otevření knihoven plánováno na 8. 6. bylo ze dne na den změněno na 27. 4.)
- po otevření výdejového okénka z důvodu rekonstrukce hlavního vchodu byly nepříjemné klimatické podmínky, ve velké zimě pracovaly knihovnice v kabátech a kapucích, aby mohly obsloužit čtenáře
- během uzavření knihovny bylo asi největším problémem najít zaměstnancům smysluplnou činnost
- při přípravě otevření bylo třeba zajistit služby a nastavení a dodržování všech opatření, náročnější to bylo zejména vzhledem k nečekanému uvolnění knihoven do provozu, ale žádný podstatný zádrhel nenastal
- nedokážeme zajistit podmínky otevření, proto je zatím uzavřena
- karanténa, chyběl prostor pro karanténu knih
- úbytek čtenářů, nulové množství výpůjček
- dodání knih pro čtenáře

Měli jste od zřizovatele zajištěno včasné dodání dezinfekčních prostředků, případně dalších potřebných pomůcek?

73 odpovědí

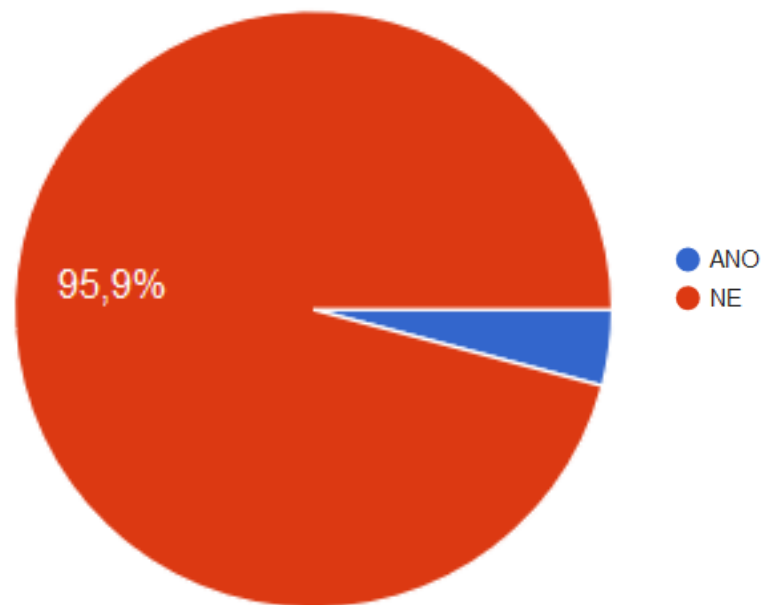
Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO 65 knihoven (89 %)

NE 8 knihoven (11 %)

Máte již nyní zprávy o možném snížení rozpočtu pro Vaši knihovnu v příštím roce?

73 odpovědí

Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO 3 knihovny (4,1 %)

NE 70 knihoven (95,9 %)

V případě odpovědi ANO – v jaké přibližné výši oproti současnému stavu?

3 odpovědi

Možné snížení rozpočtu v příštím roce uvádí 4,1 % knihoven z celkového počtu 73 respondentů:

- 10 %
- rozpočet snížen o 221 000 Kč, dále určitě nedoženeme příjmy, kde bude také ztráta
- dostaneme peníze pouze na základní provoz a nákup knih v běžné výši

Jakou pomoc, podporu byste v současné době uvítali a od koho?

73 odpovědí

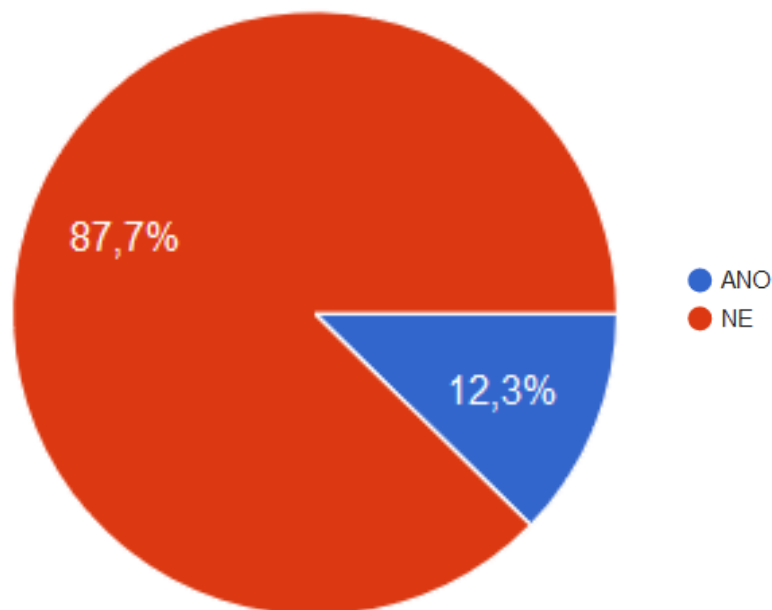
Shrnutí odpovědí:

- žádnou, vše běží jako dříve, podporu máme (obec, zřizovatel, pověřená knihovna)
- nevím, stačí nám současný stav
- podporu od čtenářů a uživatelů, aby se do knihovny v plném počtu vrátili, větší návštěvnost knihovny, veřejnost
- větší podporu zřizovatele – zvláště finanční (situaci nám komplikují zastavené investice i ohlášené snížení rozpočtu v příštím roce), náhrady za mimořádně vynaložené peníze na ochranné prostředky, ujištění, že se nebude krátit rozpočet v příštím roce, dodělání stavebních úprav v knihovně, podporu na dovybavení prostorů knihovny
- finanční pomoc od nadací a soukromých sponzorů
- možnost nákupu knih z rozpočtu obce
- spousta neuskutečněných akcí pro veřejnost se přesunula na podzim, nyní se začíná spekulovat o dalších omezeních, která by mohla nastat právě v podzimních měsících, máme strach, že dojde k dalšímu rušení akcí tím, že bude omezený počet osob, nařízené rozestupy
- uvítali bychom včasné informace z ministerstev a hlavně co nejméně omezení
- od základní školy – velmi ubylo přihlášek dětí
- financování dílniček pro děti z mimoobecních zdrojů
- obec nezískala žádnou informaci a podporu od nikoho

Změní doba uzavření knihoven jakýmkoli způsobem provoz Vaší knihovny do budoucna?

73 odpovědí

Z celkového počtu 73 odpovědělo

ANO **9** knihoven (12,3 %)

NE **64** knihoven (87,7 %)

V případě odpovědi ANO – jak?

9 odpovědí

- rozšířil se a úspěšně fungoval okruh zaměstnanců, kteří mohou pracovat z domova; některé aktivity budou směřovat i do on-line prostoru (videonávody, on-line vzdělávání), budeme se snažit (bohužel s ohledem na omezené finanční prostředky) rozšířit poskytované on-line služby
- všechny přerušené aktivity pro naše návštěvníky musíme znovu začínat propagovat, což bude stát personál nemalé úsilí
- myslím, že starší čtenáři nad 80 let přestali chodit do knihovny tak často jak dřív, někteří přestali chodit úplně
- větší zaměření na komunikaci on-line a nabídku on-line služeb
- snížíme počet výpůjčních hodin
- čtenáři se bojí chodit do knihovny
- lidé si nebudou moct popovídat a vybrat si knihy osobně a asi i finanční situace bude jiná
- úbytek přečtených knih, menší možnost výpůjček
- uvítala bych zde i odpověď NEVÍM, protože je možné, že například dojde k omezení rozpočtu, ačkoli zatím nic takového nebylo avizováno; může dojít k úbytku čtenářů

Prostor pro komentář:

12 odpovědí

- na druhou stranu jsme měli díky uzavření možnost udělat si hodně práce do budoucna a také jsme se poučili, jak se chovat v krizových situacích – všechno špatné je pro něco dobré
- potěšil nás zájem čtenářů po otevření knihovny
- čtenáři zůstali věrni
- knihovna funguje beze změn, stále používáme dezinfekci rukou
- žádný dopad naše knihovna nemá
- po znovuootevření knihovny nabídnout aktivity, které by vrátily čtenáře zpět do knihovny (čtení a tvoření s dětmi a rodiči, čtení a tvoření se staršími dětmi, setkávání seniorů)
- v ročním výkazu bude málo výpůjček, ale není to jen kvůli koronaviru
- i přes všechna hygienická opatření budou uživatelé knihovny, kteří se bojí půjčovat si knihy, tím pádem budou statistiky v letošním roce nižší
- jsem ráda, že naše obecní knihovna funguje i v této ztížené době a jsem ráda, že čtenáři nepřišli o své knihy
- poděkovala bych ráda touto cestou pracovnícím regionálních knihoven
- jsme malá obec a čtenářů není tolik, abychom jim bez problémů požadované knihy předem připravili
- klienti si stěžovali na uzavření knihovny a na chaotická opatření krizového štábu

ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

- do průzkumu se zapojilo pouze **25,26 %** veřejných knihoven Ústeckého kraje (**73 z 289**)
- z toho **34,2 %** tvoří knihovny z obcí **do 500** obyvatel, **23,3 %** z obcí **do 1 000** obyvatel a **21,9 %** z obcí **do 3 000** obyvatel
- v době uzavření komunikovalo s uživateli **84,9 %** knihoven, své uživatele informovaly nejčastěji prostřednictvím vlastních webových stránek, přes webové stránky či infopanely obcí a měst a pomocí sociálních sítí
- **on-line služby** a on-line aktivity nabízelo v době uzavření jen **13 (17,8 %)** dotazovaných knihoven, nejčastěji šlo o půjčování e-knih, vzdálené přístupy do databází či nabídka volných EIZ
- **17 knihoven (23,3 %)** informovalo o nových on-line aktivitách či zdrojích (protiviru.knihovny.cz, digitalniknihovna.cz aj.)
- náhradním činností se v době uzavření věnovalo **43 knihoven (58,9 %)** ze 73 respondentů (nejčastěji se věnovaly úpravám prostor knihovny, správě fondu či výrobě ochranných pomůcek na 3D tiskárnách a šití roušek)
- knihovny se čtenářům otvíraly průběžně **od 27. 4. 2020** (dvě z knihoven uvedly dřívější datum, domníváme se, že jde o překlep)
- knihovny v době karantény i při svém znovuotevření dodržovaly mimořádná, preventivní a hygienická nařízení a další doporučení
- během uzavření a bezprostředně po otevření knihoven se knihovny potýkaly s několika problémy, v některých případech si knihovny stěžovaly na nedostatek informací od státu a na chaotické a často se měnící informace
- většina knihoven spolupracovala při zajištění chodu se zřizovateli nebo s pověřenou knihovnou
- **4,1 %** z dotázaných knihoven uvádí snížení rozpočtu v příštím roce, což může mít vliv na provoz a služby knihoven
- **87,7 %** knihoven neočekává změnu způsobu svého provozu v souvislosti s uzavřením, aktuálně přetrvává menší návštěvnost
- **výzvou je možnost směřovat některé aktivity knihoven do on-line prostoru a rozšířit poskytované on-line služby**